

مجموعه آموزش تفسیر و ترجمه قرآن کریم

بر محور سوره های حزب مفضل

آموزش روش تفسیر و ترجمه

با تأکید بر نقش علوم ادبی در فهم قرآن کریم

■ جلد پنجم ■

گروه تدوین متون درسی

آموزش تفسیر و ترجمه قرآن کریم

محمدي، حميد، ۱۳۴۰ -

فهم زبان قرآن، درسه ترجمه و مفاهيم قرآن كريم بر محور سورهها، پژوهش و تاليف حميد محمدي، محمد نظري، حسين صبحي و جمعي از پژوهشگران حوزه و دانشگاه، [براي] گروه تدوين متون درسي آموزش ترجمه و مفاهيم قرآن كريم، برنامهريزي محتوا معاونت پژوهشي بنياد بين المللي آفاق، طرح و نظارت بر تاليف حميد محمدي.

فهم بنياد بين المللي آفاق، مركز بين المللي ترجمه و نشر آفاق، ۱۳۸۸.

هج: جدول رنگي)

دوره: ۹-۶۱-۶۰-۶۲۲-۹۷۸؛ ج ۱: ۶-۸۰-۶۱-۶۰-۶۲۲-۹۷۸؛ ج ۲: ۲-۶۱-۶۰-۶۲۲-۹۷۸؛ ج ۳: ۳-۶۱-۶۰-۶۲۲-۹۷۸؛ ج ۴: ۴-۶۱-۶۰-۶۲۲-۹۷۸؛ ج ۵: ۵-۶۱-۶۰-۶۲۲-۹۷۸

فبيا

مسلسل: ۱۳۰۹

پايي عنوان: مجموعه آموزش ترجمه و مفاهيم قرآن كريم بر محور سورهها سطح متوسطه.

واژهنامه كتابنامه نمايه

راهنامي آموزشي

قرآن - Study and teaching

قرآن - ترجمه - راهنامي آموزشي

قرآن - Study and teaching - Translating

قرآن - صرف و نحو - راهنامي آموزشي

قرآن - Grammar - Study and teaching

نظري، محمد، ۱۳۶۰ -

صبحي، حسين، ۱۳۶۰ -

بنياد بين المللي آفاق، گروه تدوين متون درسي آموزش ترجمه و مفاهيم قرآن كريم

بنياد بين المللي آفاق، معاونت پژوهشي

بنياد بين المللي آفاق، مركز بين المللي ترجمه و نشر آفاق

BPP&Y

۳۹/۱۰۷

۵۸۰۶۹۷۲

مركز پژوهشهاي قرآني
مؤسسه تخصصي زن و خانواده

مركز پژوهشهاي قرآني
مؤسسه تخصصي زن و خانواده

دسته فهم و تفهيم قرآن

مجموعه آموزش تفسیر و ترجمه قرآن کریم بر محور سوره های حزب مفصل

جلد پنجم

برنامه ریزی محتوا: پژوهشکده بین المللی آفاق - گروه تفسیر و حدیث

پژوهش و تألیف جلد ۵: گروه تدوین متون درسی آموزش ترجمه و تفسیر قرآن کریم

سعید امینائی، حمید محمدی، رسول هاشمی

طراح گرافیک: محمد رضا رستمی

صفحه آرایی: سید محسن حسینی

ناشر: مرکز نشر هاجر (ناشر تخصصی زن و خانواده)

تعداد صفحه و قطع: ۲۴۸ صفحه / وزیری

نوبت چاپ: اول / پاییز ۹۸

شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

قیمت: ویژه طلاب

چاپخانه: باقری

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۷۸-۲۴۲-۶

نشانی: قم - بلوار معلم - مجتمع ناشران - واحد ۱۱۴

۰۲۵-۳۱۰۱۵

پیامک: ۱۰۰۰۳۱۰۱۵

hajarpub.ir

info@hajarpub.ir

مركز پژوهشی امام خمینی

پیشگفتار

حوزه‌های علمیه شیعه، وارث میراث ماندگار علوم و معارف اهل بیت علیهم‌السلام و پاسدار حریم و کیان شریعت و عقاید اسلامی‌اند. این رسالت خطیر، مسئولیت عالمان دین‌باور را در عرصه تعلیم و تربیت، چند برابر کرده است. دغدغه‌های همیشگی عالمان متعهد و طلاب و فضلاء دلسوز نسبت به اصلاح و غنابخشی کمی و کیفی شیوه‌ها، متون و الگوهای آموزشی، در راستای بالندگی، پویایی و کارآمدی نظام آموزشی حوزه، ضرورت بازنگری و اصلاح و تدوین متون بدیع و کارآمد را مورد تأکید قرار می‌دهد.

منزلت و رفعت و جایگاه متون درسی در حوزه‌ها و بهره‌مندی از ثراث گران سنگ و ذخایر ارزشمند متون قویم، از صلحای سلف و وزانت و اعتبار مؤلفان آنها ایجاب می‌کند که در اصلاح و تدوین متون درسی، اهتمام و دقت و تأمل شایسته مبذول شود. همچنین دگرگونی و تحول در گرایش‌ها، نیازها، انتظارات، شیوه‌ها و الگوهای تعلیم و تربیت، مسئولیت متولیان و متصدیان امر آموزش و پژوهش و برنامه‌ریزی درسی را در حوزه افزون می‌سازد تا به صورت مستمر با ارائه روش‌ها و قالب‌های بدیع و با ارتقای محتوا به اصلاح و تدوین متون درسی، همت گمارند.

از این رو مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران بر اساس ضرورت‌ها و نیازهای یاد شده، به اصلاح و تدوین متون درسی اقدام و ده‌ها جلد کتاب درسی را طراحی، تدوین و منتشر کرده است. در این فرایند سعی شده که با حفظ اصالت و غنای محتوایی گنجینه‌های ارزشمند برجای مانده از عالمان گذشته، با کاربست تکنولوژی آموزشی و مراعات اصول، معیارها و الگوهای جدید، متونی متناسب با اهداف خود، در چهارچوب برنامه‌ها و سرفصل‌های مصوب و سطح علمی و انتظارات فراگیران ارائه کند.

پیمودن این مسیر بلند و طولانی، به مساعدت و حمایت همه جانمیه استادان، صاحب‌نظران، مدیران و طلاب معزز نیازمند است که با ارائه پیشنهادها، نقدها و دیدگاه‌هایشان از طریق رایانامه (Motoon@whc.ir) ما را در بهبود بخشی و طی نمودن درست و صحیح این مسیر صعب و دشوار، یاری دهند.

کتاب حاضر، جلد نخست «درسنامه فهم روشمند قرآن بر محور سوره‌ها» است که در هفت گام براساس «مصوبه گروه علمی ترجمه و مفاهیم قرآن کریم مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران» تألیف و تدوین گردیده است بدیهی است جلدهای ششگانه بعدی براساس برنامه درسی در اختیار استادان و طلاب قرار خواهد گرفت.

در اینجا فرصت را غنیمت می‌شمایم و از تمامی دست‌اندرکاران این طرح ستیغ، به ویژه گروه تدوین متون آموزشی ترجمه و تفسیر قرآن کریم قدردانی می‌کنیم و تلاش خالصانه آنان را ارج می‌نهیم.

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران

اداره کل برنامه‌ریزی و تدوین متون تحصیلی

- درس ۸۹: سوره مبارکه صف (۱) ۱۰
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (مَقَاتًا، مَرْصُوصٌ)، کارگاه بلاغت (مقدمه)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۰: سوره مبارکه صف (۲) ۲۴
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (الْحَوَارِیُّونَ، ظَاهِرِینَ)، کارگاه بلاغت (بلاغت یعنی اثرگذاری، بلاغت و اسلوب‌های بیانی، تعریف علمی بلاغت)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۱: سوره مبارکه ممتحنه (۱) ۳۶
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (يُثَقِّفُكُمْ، أُسْوَةٌ، أَنْبِیَاءُ)، کارگاه بلاغت (ادبیات و گفتمان قرآن و اسلوب‌های بیان)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۲: سوره مبارکه ممتحنه (۲) ۵۰
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (عِصْمَ)، کارگاه بلاغت (فصاحت)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۳: سوره مبارکه حشر (۱) ۶۴
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (قَذْفَ، الرُّغْبَ، الْجَلَاءَ، شَاقُوا، لَیْنَةً)، کارگاه بلاغت (اعجاز قرآن، بلاغت و اعجاز قرآن، جرجانی و اعجاز قرآن)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۴: سوره مبارکه حشر (۲) ۷۸
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (أَفَاءَ، أَوْجَفْتُمْ، خَیْلٍ، رِکَابٍ، دُولَةً)، کارگاه بلاغت (ویژگی‌های اسلوب‌های امر و نهی قرآنی)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۵: سوره مبارکه حشر (۳) ۹۲
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (تَبَوَّؤُوا، حَصَاةً، غِلًّا، بَأْسٌ)، کارگاه بلاغت (کارکردهای معناشناختی تأکید، إخراج الکلام علی خلاف مقتضی الظاهر)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۶: سوره مبارکه حشر (۴) ۱۰۸
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، کارگاه بلاغت (تمثیل و تصویرسازی در اسلوب‌های قرآنی)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.

- درس ۹۷: سوره مبارکه مجادله (۱) ۱۲۲
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (تُجَادِلُكَ، زُورًا، يُحَادُّونَ، كُيِّتَ، تَجْوَى)،
 کارگاه بلاغت (فواتح سُور)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۸: سوره مبارکه مجادله (۲) ۱۳۶
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (حَيَّوْكَ، تَفَسَّخُوا، انشُرُوا)، کارگاه بلاغت
 (فعل متعدی به منزله فعل لازم: حذف اقتضاری)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۹: سوره مبارکه مجادله (۳) ۱۵۲
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (اشْتَحَوْذَ، حِزْبٌ)، کارگاه بلاغت (کارکرد و
 کاربرد نکره)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۱۰۰: سوره مبارکه حدید (۱) ۱۶۸
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (يَلِجُ)، کارگاه بلاغت (معناشناسی برخی
 گونه‌های جمله اسمیه)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۱۰۱: سوره مبارکه حدید (۲) ۱۸۲
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (مُشْتَخْلَفِينَ)، کارگاه بلاغت (الإظهار في مقام
 الإضمار، کاربردی از ضمیر مفرد مخاطب)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۱۰۲: سوره مبارکه حدید (۳) ۱۹۸
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (نَقَتَبِش، التَّمَسُّوْا، سُورٍ، قَبْلَ، تَرَبَّصُّمُ، الْأَمَانِيُّ)،
 کارگاه بلاغت (اغراض تنکیر: تعظیم و تحقیر)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۱۰۳: سوره مبارکه حدید (۴) ۲۱۴
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (عَيْثُ، يَهِيحُ، خُطَا، نَبْرَاهَا، لَا تَأْسُوا)،
 کارگاه بلاغت (اغراض تنکیر (۲): تکثیر، تقلیل، تنويع، رابطه مفعول مطلق با اغراض
 تنکیر)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۱۰۴: سوره مبارکه حدید (۵) ۲۳۲
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (فَقَيْنَا، آثَارِهِمْ، رَهْبَانِيَّةً، ابْتَدَعُوْهَا، كُمُلَيْنِ)،
 کارگاه بلاغت (ضمیر عظمت)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

«همانا ما آن را قرآنی عربی نازل کردیم، باشد تا بیندیشید.»

«گروه تدوین متون درسی آموزش تفسیر و ترجمه قرآن کریم» بر اساس مصوبه گروه علمی ترجمه، مفاهیم و معارف قرآن کریم در دی ماه ۱۳۹۵ با عنایت الهی تدوین دوره‌ای برای آموزش فهم روشمند قرآن کریم را آغاز کرده که چهار جلد آن پیش از این انتشار یافت و اکنون جلد پنجم آن پیش روی شماست. این دوره در هفت گام تعریف شده است:

- گام نخست: ایجاد علاقه و انس به به تفسیر و آشنایی با کاربرد دانش تجوید
- گام دوم: کاربرد تطبیقی علم صرف در تفسیر و ترجمه قرآن
- گام سوم: آشنایی با علم لغت و کاربرد آن در تفسیر و ترجمه قرآن
- گام چهارم: کاربرد تطبیقی علم نحو در تفسیر و ترجمه قرآن
- گام پنجم: کاربرد تطبیقی علوم بلاغی با تاکید بر اسلوب‌های قرآنی
- گام ششم: کاربرد تطبیقی علوم بلاغی در تفسیر و ترجمه قرآن
- گام هفتم: شناخت اصول و فرآیند فهم و ترجمه روان قرآن

• آشنایی با ویژگی‌های این کتاب

• در این کتاب به علم بلاغت و برخی مباحث کاربردی در این زمینه در راستای فهم قرآن پرداخته شده است؛ بنابراین در این جلد، بخشی با عنوان «کارگاه بلاغت» به هر درس افزوده شده است.

اهدافی که در طرح مباحث بلاغی دنبال می‌شود، عبارت است از:

- آشنایی با علم معانی و تأثیر آن در فهم قرآن،
- آشنایی با برخی از مهم‌ترین و کاربردی‌ترین مباحث علم معانی،
- کاربردی‌سازی مباحث مطرح شده و بررسی نمونه‌های قرآنی،

- آشنایی با روش تحلیل بلاغی متن،
- ارائه نمونه‌هایی برای تمرین و کسب مهارت پس از آموزش.
- کتاب در ۱۶ درس برای ۳۲ جلسه ۵۰ دقیقه‌ای تدوین شده است. بنابراین برای هر درس یک جلسه به مباحث تفسیری و یک جلسه به مباحث بلاغی پرداخته می‌شود.
- روش تدریس بخش‌های مشترک این کتاب با جلد یکم، همان روشی است که در مقدمه جلد یکم ذکر شد.
- تلاش شده بخش کارگاه لغت با زبان ساده و با نمونه‌هایی از زبان فارسی و به صورت کاملاً کاربردی و منطبق با سوره‌های موجود در همین جلد نگاشته شود. لازم است طلاب مباحث بلاغی را پیش از حضور در کلاس مطالعه کنند و با ذهنی آماده و پرسش‌گر در کلاس حاضر شوند.
- بخش پرسش ادبی، باید بیرون از کلاس توسط قرآن‌آموز پیگیری شده و در جلسه بعد با راهنمایی استاد اشکالات احتمالی برطرف شود.
- در بخش «نور علی نور» و «شرح واژه‌ها» و همچنین در «متن بیان آیات»، بیشتر متون، به زبان عربی و بدون ترجمه ذکر شده؛ با این هدف که قرآن‌آموز کم‌کم با متن خوانی متون روایی و ادبی آشنا شود. لازم است استاد، قرآن‌آموزان را راهنمایی کند تا بتوانند این متون را ترجمه کنند.

در پایان از درگاه احدیت، برای همه کسانی که ما را در تدوین این مجموعه یاری کردند، به خصوص حجج اسلام آقایان حسین صدیقی و صالح قنادی و میلاد شفیعی توفیق روزافزون می‌طلبیم و از استادان و صاحب نظران ارجمند، صمیمانه تقاضا داریم پیشنهادهای اصلاحی خود را به آدرس پست الکترونیک info@afaghnoorbayan.com و کانال ایتا [eitaa.com](https://t.me/eitaa) ارسال نموده، ما را رهین لطف خویش قرار دهند.

مقدمه

گروه تدوین متون درسی آموزش
تفسیر و ترجمه قرآن کریم
عید سعید غدیر ۱۴۴۰
۹۸/۰۵/۲۹